

Exodus

Lekció: Lk. 5.1-11

Textus: 2Móz. 3.10-4.17

2004. november 7.

Gazdagrét

Bírkózás egy elhívás körül

Isten és Mózes bírkózik ebben a történetben. Az elhívó és a küldött, a megbízó és a megbízott, a kiválasztó és a választott állnak szemtől szembe. A tét mindkettőjük oldaláról nézve hatalmas: Istennek Izrael szabadsága és jövője, Mózesnek pedig egész élete forog kockán. Isten minden különösebb előzmény nélkül benyújtja igényét: kellesz nekem, szükségem van rád, tervem van az életeddel. Elmondta, hogy mire készül, és te lelkesen hallgattad. Szabadulás a rabszolgáknak, az igazságtalanság felszámolása, a halálra ítélt gyermekek megmentése, egy zsarnoki, elnyomó rendszer megfékezése – azt mondd, igen, ez az Isten feladata. Ki más szolgáltatna igazságot az elnyomottaknak, ki más állna a kisemmizettek mellé, ki más hozna szabadságot a rabszolgáknak? Az ilyen Istennek még drukkolsz is: hajrá, legyen sikeres a munkája. Legyen más ez a világ, mint amilyen ma, legyen valódi igazságosság, szabaduljanak meg a testi-lelki megkötözöttek, éljen mindenki emberi életet. Isten azonban folytatja: mindehhez pedig téged akarlak. Légy részes a munkámban, légy az enyém! Sorakozz fel mellettem, add át magadat az én céljaimra. „*Most azért menj! Elküldelek a fáraóhoz, vezesd ki népemet, Izraelt Egyiptomból!*”

És akkor megindul a bírkózás. Legyen a világ szebb – de az én életem az én életem! Talán azt mondd, én nem vagyok hívő, engem ne akarjon „befogni” az Isten. Talán azt mondd, én már Krisztus követője lettem, megtértem, átadtam az életemet, mit kérhet még Isten? De Isten a mai napon benyújtja igényét rád: téged választottalak, elhívtalak, tervem van veled. Most légy az enyém és menj! Menj, ahova küldelek, és képviselj ott, ahová állítottalak!

Meglepő, hogy milyen hosszúra nyúlik ez a párbeszéd. Meglepő, hogy Isten milyen türelemmel és figyelemmel válaszolja meg a vonakodó küldött minden kérdését. Isten hívása, amellyel bejelenti igényét rád, nem olyan mint egy barát vacsorameghívása, amit, ha nem érsz rá, ha nincs kedved hozzá, elutasíthatsz. Itt azonban a teremtmény, az ígéreteket adó, a szabadító Isten szólítja meg Mózeset. Mózes pedig ötször is visszadobja a labdát Istennek. És Isten beszélget vele... Lássuk hát Mózes érveit, és közben kérjük, hogy a Szentlélek beszéljen hozzánk, akik – Mózeshez hasonlóan – erősen vonakodunk egész életünkkel igent mondani Isten akaratára.

I. Az alkalmatlanság

Mózes először alkalmatlanságára hivatkozik: „*Ki vagyok én, hogy a fáraóhoz menjek, és kihozzam Izrael fiait Egyiptomból?*” Reálisan látja helyzetét. Embergylkos, akinek menekülnie kellett Egyiptomból. Nincsen jó hírneve, nincs bejárása a fáraóhoz, sőt, ki tudja mire emlékeznek még a királyi udvarban. Hasonlóan nincsen nagy és ismert neve Izrael fiai között sem. Mózes egy egyszerű juhásztor évtizedek óta, aki nem arra készül, hogy felszabadító diplomáciai munkába kezdjen azon a földön, ahonnan egykor elmenekült. Isten nem azt választja ki a feladatra, aki annak mindenben megfelel. Isten nem azt kéri Mózesről, hogy legyen korának legjobb pásztora, és egy állata se vesszen el, vagy korábban nem látott mértékben szaporodjon a nyáj. Ezek talán nagy, de még megoldható feladatok lennének. Amit Isten kér, teljességgel lehetetlen, de Isten nem adja alább. Amikor benyújtja rád az igényét, amikor azt kéri, hogy teljes életeddel képviseld és szolgálj őt ott, ahová állított, akkor nem olyasvalamit kér, amire képesnek tartod magad. Ilyenkor joggal mondjuk: „De Uram, ki

vagyok én, hogy erre hívsz? Nem látod, hogy teljességgel alkalmatlan vagyok? Bizonyára összetévesztettél valakivel, és a szomszédomat akartad megszólítani...” Amikor Isten hív el valamire, akkor alkalmatlannak érezzük magunkat – ez így van rendjén.

Mózes jogos aggodalmára, alkalmatlanság érzésére Isten azzal válaszol, hogy „*Bizony, én veled leszek.*” Azaz nem egyedül, nem saját erőforrásaid által, hanem az én jelenlétemben végzed majd, amire hívtalak – mondja. Isten még jelet is ígér: Itt, ahol most állsz, fog a ma még rabszolga nép szabadon tisztelni engem egy napon. Az alkalmatlanságra a válasz a jelenlévő Isten alkalmassága.

II. Félelem az ismeretlentől

Mózes azonban nem éri be ennyivel: „*Ha majd elmegyek Izrael fiaihoz, és azt mondom nekik: a ti atyáitok Istene küldött engem hozzátok, és ők megkérdezik tőlem, hogy mi a neve, akkor mit mondjak nekik?*” Mózes nem tud eleget az őt megszólító Istenről ahhoz, hogy bátran kiálljon majd népe vezetői elé. Fél az ismeretlentől, fél önmagát átadni annak, akivel - bár úgy mutatkozik be, mint atyái Istene – nem volt még személyes tapasztalata. Fél attól, akit nem tart kezében, akit nem irányíthat. Ez az Isten megjelent neki váratlanul, megszólította őt, Mózes látja és érzi szentségét és hatalmát, de elég-e ez ahhoz, hogy igent mondjon a megbízásra, hogy feltétel nélkül rábízsa magát? Nem ismeretlen ez az érzés. Ismerem-e már annyira az Urat, hogy rábízam magam? Nem akarok-e többet tudni, ezáltal több garanciát szerezni ahhoz, hogy bizonyosságot nyerjek, „igen”-em nem felelőtlen ugrás a semmibe. Nem azzal halogatjuk a végső és visszavonhatatlan „igen” kimondását, hogy még nem tudunk eleget?

Isten megválaszolja Mózes kérdését és kijelenti nevét. Amint láttuk, válasza Mózes az ismeretlentől való félelmére kettős: egyrészt megmondja nevét, másrészt mégsem adja ki magát neki. A „*Vagyok, aki Vagyok*” jelentése az, hogy amint velem jársz, engem követsz az elfogadott küldetésben, meg fogsz ismerni engem. Hûséges leszek önmagamhoz és ígéretemhez, hogy nem hagylak el. Nincs más válasz tehát az ismeretlentől való félelemre, mint hogy Isten folyamatosan fogja kijelenteni és megmutatni magát – de csak annak, aki előtte átadja magát neki feltétel nélkül.

A név kijelentése után Isten Mózes elé tárja, hogy mi fog történni a következőkben (vv. 16-22). Isten biztos a küldetés sikerében: a nép hinni fog Mózesnek (18 – a „ha” szócska téves fordítás!), a fáraó megkeményedik és nem fogja elengedni őket (19), Isten meg fogja verni Egyiptomot mindenféle csapással (20), végül pedig egyiptomi kincsekkel megrakodva fog kivonulni Izrael a szolgaság házából (21-22). Nem könnyű, ami Mózes előtt áll, de Isten számára egészen világos, ezt mutatja ez a pontos leírás, ami mintegy summája a következő fejezetekben leírtaknak. De Mózesnek ez sem elég...

III. A hitetlenség

Míg Mózes vonakodása eddig a pontig többé-kevésbé érthető, innentől egyre nyilvánvalóbban áll ellen az isteni megbízatás elfogadásának. A harmadik válaszában nyíltan ellentmond annak, amit Isten kijelentett. Isten ugyanis azt mondta Izrael véneiről Mózesnek, hogy hallgatni fognak a szavára, Mózes azonban azt mondja, hogy nem fognak hinni neki és nem hallgatnak majd a szavára, és azt fogják mondani, hogy nem jelent meg neki az Úr (4.1 – a feltételes módban történő fordítás elveszi Mózes ellenkezésének az életét). Mózes tehát szószerint az ellenkezőjét mondja annak, amit az Úr állított a népről. „Nem úgy lesz, Istenem,

amint te mondod, hanem úgy, amint én. Hiába mondod, hogy hinni fognak nekem és hallgatni fognak szavamra, én tudom, hogy nem fognak hinni és nem hallgatnak.” Nehéz és megdöbbentő szavak ezek. Azért nehezek, mert gyakran szólalnak meg bennünk is. Nem úgy van, amint te mondod, Uram, nem jól látod ezt. Nem lehetséges, hogy igaz legyen, amit mondasz. A nyílt szembenállás, ellentmondás jelen van bennünk is. Talán nem mindannyian mondjuk ki Mózes határozottságával, de cselekedeteink mégis ezt tükrözik.

Isten azonban elszánt és elkötelezett. Két jelet mutat Mózesnek, aki maga is megretten az isteni erő ilyen nyilvánvaló jelenlététől. Először a földre vetett bot válik kígyóvá majd ismét bottá, másodszor Mózes keze lesz leprás, majd újra tiszta. Minkét jel után így szól Isten: „*Így majd elhiszik, hogy megjelent neked az Úr, atyáik Istene...*” ill. „*Ha tehát nem hisznek neked, és nem hallgatnak a szóra az első jelnél, majd hisznek a szónak a következő jelnél.*” De ha nem hinnének még akkor sem, teszi hozzá Isten, újabb jelet fog cselekedni. Ki az, aki ilyen nyilvánvaló jelek után is megkérdőjelezi, hogy az Úr megjelent Mózesnek? Mózes azonban még mindig nem akar igent mondani Isten tervére...

IV. A kifogás

„*Kérlek, Uram, nem vagyok én ékesen szóló. Ezelőtt sem voltam az, de azóta sem vagyok, hogy szolgálóddal beszélsz. Sőt, nehéz ajkú és nehéz nyelvű vagyok én.*” Ez már csak kifogás. Hogy jön ez ide? Ha valakinek szavára a bot kígyóvá lesz, ha valaki Isten jelenlétében állt, ha valaki Isten erőit kapja, miért aggódik azért, mert nem „ékesen szóló”, nem a szavak embere? Úgy érődik, bármit is válaszol Isten Mózesnek, bármit is ígér és cselekszik, Mózes egy újabb akadállyal áll elő. Ilyenkor magabiztosan felismeri az ember fogyatékosait, minden szégyen nélkül – majdnem hálával és örömmel – emlegeti gyengeségeit, mert végre talált valami újabb érvet Isten ellen. Talán, ha arról van szó, hogy Mózes legyen a pásztorok főnöke Midjában, és egyik riválisa azt mondja, nem jó, mert nem tud beszélni, akkor Mózes megsértődik, kikéri magának, megígéri, hogy beszédórákat vesz, valamint bebizonyítja, hogy a pásztorok főnöke amúgy sem a szavak, hanem a tettek embere kell hogy legyen. De most, hogy Isten megbízatása előtt áll, azonnal tudja, hogy szörnyű fogyatékosága van. Nem így vagyunk ezzel? Ha kifogást kell keresni, örömmel soroljuk, hogy milyen képtelenek, alkalmatlanok, tehetetlenek vagyunk. Még az Úr is jobban jár, ha nem velünk kezd. De ha más összefüggésben valaki rá mer mutatni hibánkra, vérig sértődünk.

Istennek azonban kezd elfogyni a türelme: „*Ki adott száját az embernek? Ki tesz némává vagy süketté, látóvá vagy vakká? Talán nem én, az Úr? Most azért menj! Én leszek a te száddal, és megtanítalak arra, hogy mit beszélj!*” Az Úr kérdései leleplezik, hogy milyen gyenge alapokon nyugszanak kifogásaink. Még egymást sem tudjuk meggyőzni üres kifogásaink hajtogatásával, hogyan gondoljuk, hogy az, aki mindenek teremtetője, felül panaszkodásunknak? Miért gondoljuk, hogy gyenge érveinkkel, miszerint nincs elég időnk, rosszak a körülményeink, nehéz a családi helyzetünk, problémásak a gyerekeink, stb. lefegyverezzük Istent, elnémítjuk őt? Isten nem hagyja, hogy Mózes saját ellenkezését elrejtse hamis kifogások mögé.

V. Az akarat

Úgy tűnik, hiába minden. Mózes így válaszol: „*Kérlek, Uram! Küldj mást, akit küldeni tudsz!*” Nincs több érv, nincs több kifogás, nincs több magyarázkodás. Világos, hogy az igazi kérdés Mózes akarat. Csak ennyi: Én nem akarok menni. Én nem akarok igent mondani. Én nem akarom életem feltétel nélkül rád bízni. Én nem akarom, hogy az legyen, amit te akarsz.

Megtisztelő, hogy rám gondoltál, de én nem gondoltam rád... bocsánat. Látom, hogy ragaszkodsz hozzám, de inkább keress mást. Hagyjuk egymást békén. Szép és izgalmas volt ez a találkozás, felkavaró és megindító – de biztos találsz mást helyettem. Nem, nem fog ez menni. Nem akarom...

„Ekkor az Úr haragra gerjedt...” Haragra gerjedt, mert nem a barátját hívta vacsorára, hanem teremtményét, alkotását, választottját a saját munkájába. Ő tudja, mire teremtette és hogyan formálta Mózes, és most keze munkája utasítja vissza. Mindent megígért, mindebben mellé állt, és most kikoszorazzák őt, a mindenható Istent? Azt gondolod, Mózes, hogy bármit megtehetsz? Azt gondolod, hogy most, amikor az élő Isten szólít meg, te olyan könnyedén és következmények nélkül visszautasíthatod, mintha egy vacsorameghívást adott volna át neked?

Isten haragra gerjedt – és mégis kompromisszumot kötött. Mózes mellé adta Áront, hogy ő legyen szószólója. De attól nem tágit, hogy Mózes választotta és neki mennie kell.

A történet itt véget ér – nem esik szó arról, hogy aki ötször dobta vissza a labdát Istennek, hogy döntött végül. Persze mi ismerjük a folytatást, és tudjuk, hogy igent mondott. De ma nem ez a tét. Ma az a tét, hogy te mit mondasz?

Mert Isten bejelentette az igényét rád. Kellesz neki, be akar vonni saját életébe, saját munkájába. Teljes életedet kéri, hiszen ő is teljes önmagát adta érted Jézus Krisztusban. Alkalmatlanságod, az ismeretlentől való félelmed, nyílt hitetlenséged, kifogásaid, egyszerű nem akarásod felett győz-e Isten kereső és szerető szava: „Kit küldjek el, ki megy el követségünkben?” (Ézs. 6. 8) Elfogadod vagy elutasítod őt? Igent mondasz-e hívására: „Itt vagyok, engem küldj!” (Ézs. 6.8)? Ámen!